

ROŚLINY OZDOBNE STOSOWANE W OGRODACH PODRĘCZNYCH

Ewa Mackoś-Iwaszko, Katarzyna Karczmarz

Katedra Ochrony Przyrody, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Department of Nature Preservation, The John Paul II Catholic University of Lublin
ul. Konstantynów 1h, 20-708 Lublin, e-mail: emackos@kul.pl, kkarcz@kul.pl

Streszczenie. Obserwacje prowadzono w latach 2011–2012 na terenie Lublina. Celem była ocena składu florystycznego miejskich ogrodów podręcznych. Badania wykazały duże bogactwo gatunków roślin stosowanych w nasadzeniach ogrodowych. Zaobserwowano ogółem 136 gatunków roślin, w tym 34 gatunki jednoroczne i dwuletnie, 98 gatunków wieloletnich i 14 gatunków krzewów. W badanych ogrodach szczególnie chętnie uprawiano gatunki kwitnące od wiosny aż do jesieni, charakterystyczne dla ogrodów wiejskich.

Słowa kluczowe: rośliny ozdobne, ogród podręczny, park kieszonkowy

WSTĘP

Procesy urbanizacji zajmują coraz większe obszary w miastach, skutkiem czego jest zmniejszanie terenów zieleni. Dlatego też w strukturze miasta bardzo istotne jest zagospodarowanie nawet najmniejszych skrawków terenów, szczególnie na osiedlach o zwartej zabudowie.

W Lublinie na osiedlach z lat 70–80 XX w. w wielu miejscach można zaobserwować ogródki przy blokach, tworzone przez mieszkańców. Powstają one spontanicznie w ramach społecznej inicjatywy. Najczęściej są sytuowane przed blokiem, przy wejściu do klatki schodowej lub za blokiem pod balkonami. Powstaje pytanie: jak nazwać ogródki tworzone przy blokach przez mieszkańców osiedli – przedogródkami, dekoracyjnymi rabatami czy ogrodami podręcznymi?

Ogrody powstające przed budynkami mieszkalnymi, zwane „przedogródkami” (front garden, jardin frontal, Vorgarten, giardinetto davanti a casa) mają długą tradycję. W Europie pojawiały się już w XVII w., zarówno na przedmieściach wielkich miast, w małych miasteczkach, jak i przed wiejskimi rezydencjami, a ich podstawową funkcją była reprezentacyjność [Gawryszewska 2004, 2006, Trzaskowska i in. 2004]. W polskiej tradycji przedogródki związane były przede wszystkim z chatami wiejskimi. Barwne, bogate w różne gatunki roślin były wizytówką domu, zapraszały i zachęcały gości do wejścia [Czechowicz

i Kozłowska 2004]. W literaturze spotyka się określenie „przedogródek” również dla ogródków osiedlowych, zakładanych na terenach przyległych do bloków mieszkalnych [Siewniak i Mitkowska 1998]. W definicji podanej przez Siewniaka i Mitkowską [1998] funkcja miejskiego „przedogródka” poszerzona jest o aspekt użytkowy i stanowi formę pośrednią między dekoracyjnym ogrodem przydomowym a ogrodem działkowym.

Oprócz typowych ogródków przy budynkach mieszkalnych obserwuje się tendencję do spontanicznego zagospodarowywania nieużytecznych skrawków przestrzeni osiedlowej. W najnowszej literaturze pojawiają się pojęcia pocket park (inaczej parkette, minipark, vest-pocket park lub vesty park), które z definicji najbardziej odpowiadają tego typu działaniom. Pocket park („park kieszonkowy”) to niewielki park założony na niezagospodarowanym i nikomu niepotrzebnym terenie pomiędzy zwartą zabudową w centrach miast oraz na podwórkach kamienic. Parki takie powstają z potrzeby powiększenia terenów zieleni miejskiej [Zachariasz 2008]. Są to miejsca służące do biernego wypoczynku, wyposażone niekiedy w meble ogrodowe lub place zabaw dla dzieci.

Ogrody tworzone przez ludzi i dla ludzi, otaczane przez nich opieką i troską, Rothimel [2012] nazywa „ogrodami podręcznymi” (pocket garden). Wydaje się, że ten termin jest bardzo adekwatny w odniesieniu do szeroko pojętych ogródków osiedlowych. Przeprowadzone obserwacje dowodzą, że funkcja pierwotna – reprezentacyjna – ustępuje miejsca dekoracyjnej, ponieważ ogródki przy blokach powstają częściej z tyłu budynku (od strony balkonowej) niż od strony frontowej.

MATERIAŁ I METODA

Badania przeprowadzono w latach 2011–2012 na obszarze dwóch dzielnic Lublina: Kalinowszczyzna i LSM. Dokonany wybór obszaru badań był zamierzony, gdyż osiedla objęte badaniami powstały w podobnych latach (1970–1980), a wstępne obserwacje pozwoliły zorientować się, że na przewidzianych do badań terenach było najwięcej ogrodów stworzonych przez społeczność osiedlową.

Przy powstawaniu niniejszego opracowania prowadzono prace kameralne i terenowe. W ramach prac kameralnych posłużono się metodą analityczno-syntetyczną, która pozwoliła na dokonanie przeglądu piśmiennictwa z zakresu badanego zagadnienia. Na podstawie zebranej literatury podjęto próbę sformułowania definicji zieleni osiedlowej będącej wynikiem wspólnej pracy mieszkańców. Prace terenowe polegały na ocenie istniejącego stanu ogrodów przyblokowych na terenie Lublina. Wykonano analizę struktury gatunkowej roślin zielnych i krzewiastych. Ponadto dla potrzeb pozyskania dodatkowych informacji przydatnych przy opracowaniu wyników przeprowadzono wywiady środowiskowe z mieszkańcami osiedli.

Nazewnictwo łacińskie zaczerpnięto ze słownika nazw roślin „Zander Handwörterbuch der Pflanzennamen” [Erhardt i in. 2000]

WYNIKI I DYSKUSJA

Badaniami objęto zieleni osiedlową tworzoną z inicjatywy mieszkańców, która dla potrzeb opracowania będzie nazywana ogrodami podręcznymi.

W badanych ogrodach zaobserwowano ogółem 136 gatunków roślin, w tym 124 gatunki roślin zielnych, z pominięciem odmian. W skład roślin zielnych wchodziły: 17 gatunków roślin jednorocznych, 7 gatunków roślin dwuletnich, 15 gatunków roślin cebulowych i bulwiastych, 83 gatunki bylin. Ponadto zaobserwowano 14 gatunków krzewów. Podobną liczbę gatunków roślin zielnych odnotowały w wiejskich ogrodach przydomowych ziemi przemyskiej Wajda i Bach [2006] (131 gatunków) oraz Lipińska i in. [2009] w ogrodach wiejskich Lubelszczyzny (128 gatunków). Natomiast Hetman i Mazur [2004] w badaniach dotyczących roślin ozdobnych w wybranych ogrodach gminy Ostrówek (Lubelszczyzna) podają znacznie mniejszą liczbę gatunków roślin zielnych (76 gatunków). Można pokusić się o stwierdzenie, iż miejskie ogrody podręczne niewiele odbiegają bogactwem gatunkowym od ogrodów wiejskich.

Badane ogródki osiedlowe utraciły funkcje użytkowe i mają jedynie charakter dekoracyjny. Powstają z potrzeby obcowania z przyrodą, a dla wielu mieszkańców bloków stanowią namiastkę własnego ogrodu przydomowego (ryc. 1).

Ryc. 1. Ogrody podręczne (fot. E. Mackoś-Iwaszko)

Fig. 1. Pocket garden (photo by E. Mackoś-Iwaszko)

Szczegółowa analiza obszarów badawczych pozwoliła zaobserwować gatunki roślin zaliczane do poszczególnych grup:

– **rośliny jednoroczne** – aksamitka wąskolistna (*Tagetes tenuifolia* Cav.), aksamitka wzniesiona (*Tagetes erecta* L.), aster chiński (*Callistephus chinensis* (L.) Nees), cynia wytworna (*Zinna elegans* Jacq.), groszek pachnący (*Lathyrus odoratus* L.), kleome ciernista (*Cleome spinosa* Jacq.), kosmos podwójniepierszasty (*Cosmos bipinnatus* Cav.), maciejka (*Matthiola longipetala* subsp. *bicornis* (Sibth. et Sm.) P.W.Ball), nagietek lekarski (*Calendula officinalis* L.), nasturcja ogrodowa (*Tropaeolum majus* L.), cynia wytworna (*Zinna elegans* Jacq.), rącznik pospolity (*Ricinus communis* L.), szalwia błyszcząca (*Salvia splendens* Buc'hoz ex Etl.), słonecznik zwyczajny (*Helianthus annuus* L.), szarłat zwisły (*Amaranthus caudatus* L.), wilczomlecz białobrzegi (*Euphorbia marginata* Pursh.), zatrwian wrębny (*Limonium sinuatum* (L.) Mill.), żeniszek meksykański (*Ageratum houstonianum* Mill.);

– **rośliny dwuletnie** – bratek ogrodowy (*Viola × wittrockiana* Gams ex Kappert), malwa różowa (*Alcea rosea* (L.) Cav.), naparstnica purpurowa (*Digitalis purpurea* L.), niezapominajka leśna (*Myosotis sylvatica* Ehrh. ex Hoffm.), stokrotka pospolita (*Bellis perennis* L.), szczeń barwierska (*Dipsacus fullonum* L.), wiesiołek dwuletni (*Oenothera biennis* L.);

– **rośliny cebulowe i bulwiaste** – cebulica syberyjska (*Scilla siberica* Haw.), czosnek olbrzymi (*Allium giganteum* Regel), dalia (*Dahlia* Cav.), hiacynt (*Hyacinthus* L.), krokus (*Crocus* L.), lilia (*Lilium* L.), mieczyk (*Gladiolus* L.), narcyz (*Narcissus* L.), paciorecznik ogrodowy (*Canna × generalis* L.H.Bailey), puszkonia cebulicowata (*Puschkinia scilloides* Adams), szafirek (*Muscari* Mill.), śniedek baldaszkowaty (*Ornithogalum umbellatum* L.), śnieżyczka przebiśnieg (*Galanthus nivalis* L.), tulipan (*Tulipa* L.), zimowit jesienny (*Colchicum autumnale* L.);

– **byliny** – aster krzaczasty (*Aster dumosus* L.), aster nowobelgijski (*Aster novi-belgii* L.), barwinek pospolity (*Vinca minor* L.), begonia stale kwitnąca (*Begonia semperflorens* Link et Otto), bergenia sercowata (*Bergenia cordifolia* (Haw.) Sternb.), bluszcz pospolity (*Hedera helix* L.), bodziszek czerwony (*Geranium sanguineum* L.), bodziszek kantabryjski (*Geranium × cantabrigense* Yeo), bodziszek wielkopłatkowy (*Geranium platypetalum* Fisch. et C.A.Mey.), chaber górski (*Centaurea montana* L.), chryzantema (*Dendranthema* (DC.) Des Moul.), czyściec wełnisty (*Stachys byzantina* L.), dąbrówka rozłogowa (*Ajuga reptans* L.), dąbrówka rozłogowa (*Ajuga reptans* L. 'Atropurpurea'), dyptam jesionolistny (*Dictamnus albus* L.), dzielżan jesienny (*Helenium autumnale* L.), dzwonek drobny (*Campanula cochleariifolia* Lam.), dzwonek karpacki (*Campanula carpatica* Jacq.), dzwonek skupiony (*Campanula glomerata* L.), fiołek wonny (*Viola odorata* L.), firletka smółka (*Silene viscaria* (L.) K.Jess.), floks wiechowaty (*Phlox paniculata* L.), funkia (*Hosta* Tratt.), gailardia (*Gaillardia* Foug.), gęsiówka kaukaska (*Arabis caucasica* Willd.), goździk pierzasty (*Dianthus plumarius* L.), goździk siny (*Dianthus gratianopolitanus* Vill.), goździk

skupiony (*Dianthus barbatus* L.), jasnota plamista (*Lamium maculatum* L. 'Pink Nancy'), jasnota plamista (*Lamium maculatum* L. 'White Nancy'), jastrun wielki (*Leucanthemum maximum* (Ramond)DC.), jeżówka purpurowa (*Echinacea purpurea* Moench), jęczyzka pomarańczowa (*Ligularia dentata* (A.Gray)Hara), jęczyzka Przewalskiego (*Ligularia przewalskii* (Maxim.) Diels.), juka karolińska (*Yucca filamentosa* L.), kocimiętka Faassena (*Nepeta × faassenii* Bergmans ex Stearn), kokoryczka wielokwiatowa (*Polygonatum multiflorum* (L.)All.), konwalia majowa (*Convallaria majalis* L.), kosaciec bródkowy (*Iris germanica* L.), kosaciec syberyjski (*Iris sibirica* L.), lawenda wąskolistna (*Lavandula angustifolia* Mill.), liliowiec (*Hermerocallis* L.), łubin trwały (*Lupinus polyphyllus* Lindl.), macierzanka piaskowa (*Thymus serpyllum* L.), mak wschodni (*Papaver orientale* L.), miódunka pstra (*Pulmonaria saccharata* Mill.), nachyłek okółkowy (*Coreopsis verticillata* L.), nachyłek wielkokwiatowy (*Coreopsis grandiflora* T.Hogg ex Sweet), narecznica samcza (*Dryopteris filix-mas* (L.) Schott), nawłóć (*Solidago* L.), omieg wschodni (*Doronicum orientale* Hoffm.), orlik (*Aquilegia* L.), ostróżka (*Delphinium* L.), pełnik (*Trollius* L.), pierwiosnek bezłodygowy (*Primula vulgaris* Huds.), pierwiosnek wyniosły (*Primula elatior* (L.)Hill), pióropusznik strusi (*Matteucia struthiopteris* (L.) Tod.), piwonia chińska (*Paeonia lactiflora* Pall.), posłonek ogrodowy (*Helianthemum* Mill.), przylaszczka pospolita (*Hepatica nobilis* Schreb.), rogownica kutnerowata (*Cerastium tomentosum* L.), rojnik pospolity (*Jovibarba globifera* (L.) J.Parn.), rozchodnik kaukaski (*Sedum spurium* M.Bieb.), rozchodnik kaukaski (*Sedum spurium* (L.) J.Parn. 'Purpurteppich'), rozchodnik okazały (*Sedum spectabile* Boreau.), rozchodnik ostry (*Sedum acre* L.), rudbekia błyskotkiwa (*Rudbeckia fulgida* Aiton), rudbekia naga (*Rudbeckia lacinata* L.), sasanka (*Pulsatilla* Mill.), serdecznik pospolity (*Leonurus cardiaca* L.), serduszka okazała (*Dicentra spectabilis* (L.) Lem.), serduszka wspaniała (*Dicentra eximia* (Ker-Gawl.) Torr.), słoneczniczek szorstki (*Heliopsis helianthoides* (L.)Sweet), smagliczka skalna (*Alyssum saxatile* L.), starzec popielny (*Senecio cineraria* DC.), szczawik Deppego (*Oxalis deppei* Lodd. ex Sweet), tawułka Arendsza (*Astilbe × arendsii* Arends), tojad mocny (*Aconitum napellus* L.), tojeść kropkowana (*Lysimachia punctata* L.), tojeść rozestłana (*Lysimachia nummularia* L.), wrotycz pospolity (*Tanacetum vulgare* L.), zawilec gajowy (*Anemone nemorosa* L.), zawilec japoński (*Anemone hupehensis* (Lemoine) Lemoine), ziarnopłon wiosenny (*Ranunculus ficaria* L.), złoć maruna (*Tanacetum parthenium* (L.) Sch.Bip.), żurawka (*Heuchera* L.);

– **krzewy** – berberys Thunberga (*Berberis thunbergii* DC.), bieluń (*Datura* L.), budleja Davida (*Buddleja davidii* Franch.), bukszpan wiecznie zielony (*Buxus sempervirens* L.), hortensja krzewiasta (*Hydrangea arborescens* L.), hortensja ogrodowa (*Hydrangea macrophylla* (Thunb. ex Murray) Ser.), jałowiec sabiński (*Juniperus sabina* L.), jałowiec sabiński (*Juniperus sabina* L. 'Variegata'), mahonia pospolita (*Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt.), milin amerykański (*Campsis radicans* (L.) Seem. ex Bureau), pigwowiec japoński (*Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl. ex Spach), rododendron (*Rhododendron* L.), róża (*Ro-*

sa L.), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum* L.), wiciokrzew pomorski (*Lonicera periclymenum* L.).

W miastach przy blokach obserwuje się ogródki, które swym charakterem nawiązują do typowych przedogródków wiejskich. Są bardzo bogate kolorystycznie, obficie kwitną przez cały sezon wegetacyjny, a także charakteryzują się dużą różnorodnością gatunków roślin zielnych rosnących przypadkowo i spontanicznie. Na badanych obiektach zaobserwowano w głównej mierze gatunki roślin typowe dla ogrodów wiejskich [Adamczyk 2004, Czechowicz i Kozłowska 2004]. Podstawowym materiałem roślinnym były m.in.: malwy (*Alcea rosea*), aksamitki (*Tagetes* sp.), cynie (*Zinia elegans*), rudbekie (*Rudbeckia* sp.), floksy (*Phlox paniculata*), kosmosy (*Cosmos bipinnatus*), dalie (*Dahlia* sp.), nagietki (*Calendula officinalis*) i kosańce (*Iris* sp.). Podobne wyniki uzyskała Onuch-Amborska [2004], prowadząc obserwacje ogrodów przydomowych zamajskich wsi. Niektóre z ogrodów poprzez obecność takich roślin jak na przykład jałowce (*Juniperus* sp.), berberysy (*Berberis* sp.), mahonie (*Mahonia aquifolium*), pacioreczniki (*Canna × generalis*), funkcie (*Hosta* sp.), juki (*Yucca filamentosa*) lub bielunie (*Datura* sp.) łączą w sobie wiejską tradycję z miejską nowoczesnością.

W tradycyjnych przedogródkach wiejskich bardzo ważne miejsce zajmowały rośliny lecznicze, które stosowano w medycynie ludowej, w kosmetyce, a niektóre jako przyprawy [Zaraś-Januszkiewicz i in. 2004]. W badanych ogródkach również występowało kilka gatunków ziół, ale pełniły one funkcję jedynie ozdobną. Były to m.in.: lawenda wąskolistna (*Lavandula angustifolia*), barwinek pospolity (*Vinca minor*), kocimiętka (*Nepeta × fassenii*), macierzanka piaskowa (*Thymus serpyllum*), wrotycz pospolity (*Tanacetum vulgare*), jeżówka purpurowa (*Echinacea purpurea*), naparstnica purpurowa (*Digitalis purpurea*), nagietek lekarski (*Calendula officinalis*).

W tradycji ludowej przywiązywano dużą wagę do odpowiednio dobranych gatunków roślin w ogrodach, ponieważ wiele z nich miało przypisane pewne znaczenie symboliczne [Zaraś-Januszkiewicz i in. 2004]. W ogrodach podręcznych objętych badaniami również zaobserwowano rośliny o znaczeniu symbolicznym, jednakże obecnie prawdopodobnie nie niosą one ze sobą żadnego przekazu. Były to m.in.: malwy (*Alcea rosea*) – słodycz, floksy (*Phlox paniculata*) – podziw, mieczyki (*Gladiolus* sp.) – obojętność, maki (*Papaver* sp.) – lenistwo, ostróżki (*Delphinium* sp.) – niestałość i lekkomyślność, słoneczniki (*Helianthus annuus*) – radość, fiołki (*Viola* sp.) – skromność, szafirki (*Muscardi* sp.) – przywiązanie.

Niektóre z zaobserwowanych gatunków roślin nie powinny być sadzone w miejscach publicznych, szczególnie tam gdzie mogą mieć do nich dostęp małe dzieci. Wśród takich roślin można wymienić przede wszystkim rośliny parzące, takie jak dyptam jesionolistny (*Dictamnus albus*) oraz trujące: konawlia majowa (*Convallaria majalis*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), wiciokrzew pomorski (*Lonicera periclymenum*), tojad (*Aconitum* sp.), wrotycz pospolity (*Tanacetum vulgare*), rącznik pospolity (*Ricinus communis*), bielun (*Datura* sp.).

Ryc. 2. Park kieszonkowy (fot. E. Mackoś-Iwaszko)

Fig. 2. Pocket park (photo by E. Mackoś-Iwaszko)

Oprócz klasycznych ogrodów przyblokowych zaobserwowano również nietypowy ogród podręczny. Na podstawie wywiadu środowiskowego uzyskano informacje na temat powstania z inicjatywy mieszkańców „parku kieszonkowego” na osiedlu XXX-lecia. Upřednio był to niezagospodarowany plac pomiędzy blokami, który ze względu na brak miejsc parkingowych administracja osiedla przeznaczyła na parking. W wyniku stanowczego sprzeciwu i intensywnych działań osiedlowej społeczności zostało tam stworzone miejsce do wspólnych spotkań i wypoczynku nazywane przez mieszkańców „ogrodem emeryta”. Mieszkańcy wspólnymi siłami zgromadzili rośliny i posadzili je na rabatach, które mają kształt figur geometrycznych (ryc. 2). Poszczególne kwatery różnią się pod względem gatunkowym i tematycznym. Jedną z rabat to skalniak z różnymi gatunkami roślin skalniakowych (*Sedum* sp., *Thymus serpyllum*, *Jovibarba globifera*), kolejna obsadzona została paprociami (*Matteucia struthiopteris* i *Dryopteris filix-mas*). Pozostałe swym charakterem przypominają typowe wiejskie ogrody – z barwnie kwitnącymi roślinami jednorocznymi oraz wieloma

gatunkami bylin. Ponadto na niektórych rabatach odnotowano krzewy róż (*Rosa* sp.) oraz niewielkie iglaki (*Juniperus* sp.). Powstały „park kieszonkowy” wkomponował się w otaczający go krajobraz osiedla, a wraz z rosnącymi wokół drzewami stanowi spójną całość.

PODSUMOWANIE

Zieleń osiedlowa tworzona przez mieszkańców, którą objęto badaniami, niewątpliwie może być zdefiniowana jako ogrody podręczne. Analizowane ogrody osiedlowe swym charakterem w dużym stopniu nawiązują do tradycyjnych wiejskich ogrodów przydomowych, ale pełnią funkcję tylko ozdobną i rekreacyjną. Mnogość i odpowiedni dobór gatunków roślin sprawia, że są one dekoracyjne przez cały sezon wegetacyjny. Zaobserwowane w nich rośliny kwitną sukcesywnie od wczesnej wiosny aż do późnej jesieni. Oprócz gatunków typowo wiejskich, spotyka się również rośliny charakterystyczne dla ogrodów i rabat miejskich – m.in. pacioreczniki (*Canna × generalis*), bielunie (*Datura* sp.), funkie (*Hosta* sp.), juki (*Yucca filamentosa*), jałowce (*Juniperus* sp.), berberysy (*Berberis* sp.), mahonie (*Mahonia aquifolium*).

PIŚMIENNICTWO

- Czechowicz M., Kozłowska E., 2004. *Zmiany w zagospodarowaniu przestrzeni przydomowych na terenach wiejskich na przykładzie wsi dolnośląskich*, [w:] *Krajobraz i ogród wiejski* (red. J. Janecki, Z. Borkowski), t. 2: *Tradycje a współczesny krajobraz wsi polskiej*, Wyd. KUL, Lublin, 63–72.
- Erhardt W., Gotz E., Bodeker N., Seybold S., 2000. *Zander Handwörterbuch der Pflanzennamen*. Eugen Ulmer, Stuttgart, ss. 990.
- Gawryszewska B.J., 2004. *Rola ogrodu frontowego w strukturze siedliska – stan współczesny a tradycja ogrodu wiejskiego*, [w:] *Krajobraz i ogród wiejski* (red. J. Janecki, Z. Borkowski), t. 3: *Przyrodniczy i kulturowy krajobraz wiejski*, Wyd. KUL, Lublin, 97–104.
- Gawryszewska B.J., 2006. *Historia i struktura ogrodu rodzinnego*. Wyd. SGGW, Warszawa, ss. 140.
- Hetman J., Mazur B., 2004. *Rośliny ozdobne w wybranych ogrodach gminy Ostrówek*, [w:] *Krajobraz i ogród wiejski* (red. J. Janecki, Z. Borkowski), t. 3: *Przyrodniczy i kulturowy krajobraz wiejski*, Wyd. KUL, Lublin, 13–18.
- Lipińska H., Harkot W., Kępka M., 2009. *Współczesne formy zagospodarowania wiejskich ogrodów przydomowych na Lubelszczyźnie*. Nauka Przyr. Technol., 3, 1, #4.
- Onuch-Amborska J., 2004. *Specyfika ogrodów przydomowych w krajobrazie wiejskim z elementami środowiska glebowego w wybranych gminach regionu zamojskiego*. Autoreferat rozpr. dokt. AR w Lublinie.
- Rothimel B., 2012. *Ogrody podręczne w terenach zurbanizowanych jako nowy element systemu publicznych terenów zieleni krajobrazu polskich miast*, [w:] *Sztuka ogrodu. Sztuka krajobrazu nr 1* (red. J. Rylke, B.J. Gawryszewska). Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydz. Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW, Warszawa, 45–49.

- Siewniak M., Mitkowska A., 1998. *Tezaurus sztuki ogrodowej*. Oficyna Wyd. RYTM, Warszawa, ss. 351.
- Trzaskowka E., Sobczak K., Falińska-Król J., 2004. *Przedogródki wiejskie i miejskie Lubelszczyzny*, [w:] *Krajobraz i ogród wiejski* (red. J. Janecki, Z. Borkowski), t. 3: *Przyrodniczy i kulturowy krajobraz wiejski*, Wyd. KUL, Lublin, 135–138.
- Wajda A., Bach A., 2006. *Gatunki roślin ozdobnych stanowiące nieodzowny element tradycyjnych wiejskich ogrodów przydomowych Ziemi Przemyskiej*. Zesz. Probl. Post. Nauk Roln., 510, 663–671.
- Zachariasz A., 2008. *Ogród publiczny w centrum miasta – przemiany funkcji i formy*. Czasop. Techniczne, Wyd. Polit. Krakowskiej, Kraków, 295–304.
- Zaraś-Januszkiewicz E.M., Szymczak-Piątek M., Wieczorek J., 2004. *Symbolika roślin i związana z nimi obrzędowość w tradycji ludowej*, [w:] *Krajobraz i ogród wiejski* (red. J. Janecki, Z. Borkowski), t. 3: *Przyrodniczy i kulturowy krajobraz wiejski*, Wyd. KUL, Lublin

ORNAMENTAL PLANTS USED IN POCKET GARDENS

Abstract. Observations were carried out in the years 2011–2012, in Lublin. The purpose was to estimate floristic composition of urban pocket gardens. Studies have shown great diversity species of plants used in the garden plantings. Was observed total of 136 species of plants, including 34 annuals and biennials, 98 perennials and 14 species of shrubs. In the investigated gardens of species flowering from spring to autumn were most frequently grown, typical of rural gardens.

Słowa kluczowe: ornamental plants, pocket garden, pocket park